

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร
จังหวัดสระแก้ว

Experiential tourism development
at Watthana Nakhon District, Sa Kaeo Province

จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด¹

Jutatip Junead

อังสุมาลิน จำนงชอบ²

Angsumalin Jamnongchob

ณัฏฐพัชร มณีโรจน์³

Nattapat Manirochana

¹ ดร.สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Ph.D., Integrated Tourism Management Innovation, Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University

² ดร. สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Ph.D., Integrated Tourism Management Innovation, Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University

³ ดร. ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Ph.D., Department of Business Administration, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

Abstract

The objectives of this study were to survey the experiential tourism potential and develop guidelines for the experiential tourism potential at Watthana Nakhon District, Sa Kaeo Province. Twenty-three key informants were selected using purposive sampling and snowball sampling. Data were collected through in-depth interviews and participant observations. SWOT analysis and content analysis were employed to analyze the data. The study found that Watthana Nakhon has potential in tourism resources: natural resources, history, culture, tradition, and community way of life. It also has facilities for experiential tourism. Guidelines for experiential tourism consists of 7 aspects: tourist attractions, accessibility, accommodation, facilities, touristic activities, community participation, and management.

Keywords: Potential, tourism, experiential tourism

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ และศึกษาศึกษาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีจำนวน 23 ราย การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และใช้เทคนิคการเลือกแบบ

ลูกโซ่ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้เทคนิค SWOT และเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า มีศักยภาพทั้งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชน และสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ส่วนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ มี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึง ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการ

คำสำคัญ: ศักยภาพ การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

บทนำ

การเดินทางท่องเที่ยวในอนาคตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากการคาดการณ์จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในปี ค.ศ. 2020 มีจำนวนกว่า 416 ล้านคน คิดเป็น 1 ใน 4 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลก (TAT Review Magazine, 2015) รวมถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันแตกต่างไปจากอดีตที่มีวัตถุประสงค์พักผ่อน แสวงหาความสุข ความสนุกสนานเพลิดเพลินผ่านการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนเป็นเน้นการเรียนรู้ ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ หรือ มีส่วนในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมนั้น เน้นการเรียนรู้ ต้องการประสบการณ์ที่แท้จริงจากการเดินทางท่องเที่ยว โดยต้องการมีส่วนร่วมกับทำกิจกรรมกับเจ้าของวัฒนธรรม ศึกษา เรียนรู้ รวมถึงการใช้ชีวิตร่วมกับเจ้าของสถานที่ให้ความสำคัญถึงความผูกพันของผู้มาเยือนกับเจ้าบ้าน หรือ เจ้าของพื้นที่ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดความจดจำ และได้รับ

ประสบการณ์ที่ประทับใจจากการท่องเที่ยว จึงได้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (experiential tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวร่วมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นเจ้าของพื้นที่กับนักท่องเที่ยว (Jennings and Nickerson, 2006) รูปแบบการการเดินทางมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแสวงหาประสบการณ์ (experiential tourists) รวมถึงแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริงเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำรงชีวิต และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน (Perreault, Dorden, and Dordon, 1979) นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว หรือ ชุมชน นักท่องเที่ยวปรารถนามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ปฏิบัติตนเช่นเดียวกับประชาชนที่อยู่ในชุมชน เรียนรู้วิถีชีวิตของผู้คนท้องถิ่น หรือ วัฒนธรรมต่าง ๆ ในแหล่งนั้น ๆ ตามแต่ประชาชนในชุมชนอนุญาต รวมถึงนักท่องเที่ยวที่ใช้ชีวิตแบบคนท้องถิ่น (existential tourists) โดยฝังตัวเอง หรือ ใช้ชีวิตภายใต้วัฒนธรรม และวิถีชีวิตเดียวกับผู้คนในท้องถิ่น ใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น และพยายามใช้ชีวิตเช่นเดียวกับคนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น การปฏิบัติตัว การรับประทานอาหาร การพยายามพูดภาษาท้องถิ่น จากคำนิยามประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้มากมาย และพื้นที่ต่าง ๆ กำลังรอให้นักพัฒนาได้เข้าไปศึกษา วางแผน และจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ พื้นที่หนึ่งในนั้น คือ พื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ซึ่งผู้วิจัยสำรวจเบื้องต้น พบว่า สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้มีทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และรวมถึงวิถีชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และปัจจุบันยังคงเป็นวิถีชุมชนแบบดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากจากอดีตและสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ได้

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดของ Jennings and Nickerson (2006) ที่อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เป็นการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เป็นเจ้าของพื้นที่กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนทัศนคติของคนในชุมชน โดยการศึกษาเน้นที่วิธีวิทยาการวิจัยแบบคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และสามารถนำมาใช้จริงในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และศักยภาพโอกาส อุปสรรค และข้อจำกัดของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ SWOT Analysis รวมถึงวิเคราะห์ถึงปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่เป็นตัวสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ได้แก่ ปัจจัยองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดของ Dickman (1996) มี 5 ด้าน ประกอบด้วย ความดึงดูดใจ (attraction) ความสามารถในการเข้าถึง (accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (amenity) ที่พัก (accommodation) และกิจกรรม (activity) ปัจจัยศักยภาพการท่องเที่ยว โดยประยุกต์แนวคิดของ World Economic Forum (2013) มี 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพการบริการ (service quality) โครงสร้างพื้นฐาน ด้านสารสนเทศ (ICT infrastructure) การขนส่ง (transportation) ราคา (price) ทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริการ (human resources) ความปลอดภัย และระบบรักษาความปลอดภัย (safety and security) ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม (natural and cultural resources) การส่งเสริม และสนับสนุนการท่องเที่ยว (tourism promotion) ปัจจัยโลจิสติกส์เพื่อการท่องเที่ยว ใช้แนวคิดของ Lumsdon and Page (2004) มี 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสิ่งที่มีให้บริการ (availability) การเข้าถึง (accessibility) ข้อมูลข่าวสาร (information) เวลา (time) การเอาใจใส่นักท่องเที่ยว (customer care) ความสะดวกสบาย (comfort) ความปลอดภัย

(safety) และด้านความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (environmental friendliness) และปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้แนวคิดของ Cohen and Uphoff (1981) มี 4 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ (decision making) ว่าควรทำอะไร และทำอย่างไร การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา (implementation) รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ (benefits) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (evaluation) โดยสมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค จากตัวแปรดังกล่าวผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และใช้เทคนิค SWOT กับเทคนิควิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูล ผลที่เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เพื่อให้ชุมชนได้มีรายได้จากการท่องเที่ยวรวมถึงการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวได้ประสบการณ์ที่ดีจากการเดินทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

วิธีการศึกษา

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) เป็นบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว จำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรของภาครัฐ ชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ รวมจำนวน 23 ราย

2. การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) และใช้วิธีเลือกแบบแบบลูกโซ่ (snowball sampling) ทำการเก็บรวบรวม ข้อมูลกับผู้ที่มีความยินดี และสมัครใจเป็นผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น

3. การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เชิงลึก (in-depth interview) ในรูปของการสนทนา (conversation) การสังเกตแบบ มีส่วนร่วม (participant observation) และแบบตรวจสอบรายการทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกเป็น 2 แหล่ง ได้แก่ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงาน ภาครัฐบาล และภาคเอกชน ประกอบด้วย รายงานประจำปี บทความวิชาการ บทสัมภาษณ์ผ่านสื่อ รายงานการวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เริ่มต้นด้วยการตรวจสอบการสัมภาษณ์ใช้ การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (member checks) ผู้วิจัยอ่านสรุปผลการสัมภาษณ์ ทุกครั้งเมื่อจบประเด็น เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตรวจสอบข้อความที่ผู้วิจัยบันทึกตรงกับ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้สัมภาษณ์ รวมถึงผู้ให้ข้อมูลหลักเพิ่มประเด็นเพื่อให้ประเด็นมี

ความสมบูรณ์ ต่อมาเป็นการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ต่างกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลหลัก และวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การตรวจสอบทรัพยากร และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิค SWOT และเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ นำมาจำแนกประเภทของข้อมูล และสรุปรายงานผลการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ดังแสดงในตาราง 1 มีดังนี้

ตาราง 1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

ตำบล	ทรัพยากรการท่องเที่ยว		
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์	วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชน
วัฒนานคร	1. พื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิปลอดสารพิษ	1. พระบรมราชาอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นพื้นที่ที่สมเด็จพระเจ้าเสือจมาประทับในการทำสงคราม ประมาณปี พ.ศ. 2136	1. สักการะพระบรมสารีริกธาตุ และประเพณีแห่หลวงพ่อบ่าว วัดนครธรรม
	2. พื้นที่ปลูกข้าวกล้องหอมมะลิ		2. แหล่งทอผ้าไหมมัดหมี่บ้านใหม่ไทยพัฒนา
			3. แหล่งผลิตไม้กวาดดอกหญ้า
			4. แหล่งผลิตหมุยอวัฒนานคร
			5. แหล่งผลิตข้าวหลามบ้านพริ้ว

ตำบล	ทรัพยากรการท่องเที่ยว		
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์	วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชน
		2. วันที่ระลึกสมเด็จพระนเรศวรมหาราช	6. ประเพณีบุญกลางบ้าน 7. แหล่งผลิตเครื่องเบญจรงค์
ท่าเกวียน	1. อ่างเก็บน้ำทับประตู 2. คลองหินส่ว เป็นคลองหิน ศิลาแลง มีพื้นที่กว่า 6 ไร่ ชาวบ้านเชื่อว่าบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์		1. ประเพณีบุญข้าวจี๋ 2. ประเพณีบุญกลางบ้าน
ผักชะ		อาณาจักรขอมโบราณ และ อารยธรรมขอมโบราณ	1. ปราสาทบ้านน้อยห้วยพะโย 2. ประเพณีบุญกลางบ้าน
โนนหมากเค็ง	สวนป่าชุมชนบ้านหนองมะอี		ประเพณีบุญกลางบ้าน
หนองน้ำใส	1. น้ำตกตะเคียน 2. ป่าชุมชนหนองน้ำใส		ประเพณีบุญกลางบ้าน
ช่องกุ่ม	เขื่อนพระพรัง		ประเพณีบุญกลางบ้าน
หนองแวง			ประเพณีบุญกลางบ้าน
แซร์อ้อ			1. ประเพณีบุญกลางบ้าน 2. แหล่งผลิตชาไม้ประดิดิษฐ์
หนองหมาก ฝ้าย	1. สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า ช่องกล่ำบน 2. อ่างเก็บน้ำคลองเกลือ		1. วัดพุทธิสาร มีโบสถ์เก่า ก่อสร้าง ในปี พ.ศ. 2475 2. ศูนย์ภูมิปัญญาชุมชนวิทยาลัย โพธิ์วิชาลัย มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ 3. ประเพณีบุญกลางบ้าน

ตำบล	ทรัพยากรการท่องเที่ยว		
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์	วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชน
หนองตะเคียนบอน	1. โครงการในพระราชดำริ ศูนย์วิจัย และพัฒนาประมงน้ำจืดสระแก้วเป็นแหล่งเรียนรู้การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และที่จัดแสดงพันธุ์ปลาหายากขอสระแก้ว 84 ชนิด 2. น้ำตกถ้ำค้างคาวทับซุง ห้วยน้ำเย็น ท่ากระบากและน้ำตกทับเทวา 3. อุทยานแห่งชาติปางสีดา 4. เทศกาลดูผีเสื้อที่ปางสีดา		ประเพณีบุญกลางบ้าน
ห้วยโจด	1. อ่างเก็บน้ำบ้านหนองกุ้ง		1. แหล่งผลิตงานประดับด้วยหอยมุก 2. ประเพณีบุญกลางบ้าน

จากตาราง 1 พบว่า มีทรัพยากรจำแนกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย

1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรสามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมปลูกข้าว พื้นที่ประกอบอาชีพประมงน้ำจืด และเขื่อนเก็บน้ำ สามารถนำมาจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมหาปลา ตกปลา สำนวรสัตว์น้ำ พื้นที่สวนป่าชุมชน สามารถนำมาจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวศึกษาพันธุ์ไม้กับสัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าชุมชน น้ำตก อุทยานแห่งชาติ และโครงการพระราชดำริสามารถนำมาจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เดินระบบนิเวศของแหล่งธรรมชาติ 2) ทรัพยากร

ประวัติศาสตร์ เป็นอาณาจักรโบราณ และอารยธรรมขอมโบราณสามารถนำมาจัดเป็น
เส้นทางการศึกษาความรู้ทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในอดีต 3) ทรัพยากร
วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชน ได้แก่ ประเพณีของท้องถิ่น นำมาจัดเป็นกิจกรรมให้
นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในประเพณี หรือ ฝึกปฏิบัติหัตถกรรมพื้นบ้านที่เป็นอาชีพ
ดั้งเดิมของชุมชน

การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอพัฒนานคร
จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกของ
การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์จุด
แข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอ
พัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการ
และการตลาด มีดังนี้

1.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจ

1.1.1 จุดแข็ง ชาวบ้านมีอัธยาศัยที่เป็นมิตร และให้การต้อนรับเป็นอย่างดี
ในพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ ธรรมชาติ การประกอบอาชีพ กิจกรรม
ประเพณี งานบุญในรอบเดือนต่าง ๆ รวมถึงมีแหล่งประวัติศาสตร์ทั้งของไทย และอารยธรรม
ขอมโบราณ ส่วนราชการในอำเภอพัฒนานครมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

1.1.2 จุดอ่อน ในพื้นที่ขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิง
ประสบการณ์เป็นลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และเดินทางออกจากพื้นที่ไม่มีกิจกรรม
ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม พื้นที่บางส่วนไม่ได้รับการดูแลจากผู้ชำนาญเฉพาะทาง เช่น

นักโบราณคดี นักประวัติศาสตร์เป็นต้น ขาดการนำประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า ประวัติความเป็นมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1.1.3 โอกาส นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาประสบการณ์ หรือ ใช้ชีวิตในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชน เรียนรู้วัฒนธรรมกับชุมชน ต้องการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ พื้นที่ใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงสามารถเดินทางท่องเที่ยวในเส้นทางเดียวกัน หน่วยงานภาครัฐบาลทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่นสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนชุมชน

1.1.4 อุปสรรค จังหวัดสระแก้ว มีแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อหลายแห่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีข้อจำกัดเพราะมีเงื่อนไขจากการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ดังนั้น หากมีการขำรุ่ด หรือ เสื่อมโทรมตามกาลเวลาอาจจะต้องใช้เวลานานในการรอคิวการบูรณะซ่อมแซมให้คงสภาพดั้งเดิม

1.2 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

1.2.1 จุดแข็ง มีเส้นทางถนนที่สมบูรณ์เชื่อมโยงจากแหล่งท่องเที่ยวต่างอำเภอกับแหล่งท่องเที่ยวอำเภอานนนคร รวมถึงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวอำเภอานนนครอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดสระแก้วทำให้การเดินทางท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงถึงกัน

1.2.2 จุดอ่อน เส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่สะดวก และบางแห่งมีเพียงเส้นทางเดียว ไม่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวด้วยกัน จำนวนยานพาหนะขนส่งมวลชนสาธารณะในอำเภอมียานน้อยทั้งปริมาณ และจำนวนเที่ยวในการเข้าแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ข้อมูลการท่องเที่ยวที่อยู่ในเอกสาร หรือ เว็บไซต์ไม่ได้รับการปรับปรุง เพิ่มข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

1.2.3 โอกาส รูปแบบยานพาหนะจากกรุงเทพฯ ไปยังอำเภอวัฒนานคร
มีให้เลือกหลายรูปแบบ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้วยระบบการบริการจองตั๋วรถขนส่ง
สาธารณะด้วยระบบออนไลน์ โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
มีเทคโนโลยี และ Social Media ที่สะดวกต่อการนำเสนอข้อมูล ไม่ต้องลงทุน หรือ
เสียค่าใช้จ่ายมากเหมือนในอดีต

1.2.4 อุปสรรค การพัฒนาเส้นทางที่เป็นมาตรฐานใช้งบประมาณสูง
และเป็นงบประมาณจากส่วนกลาง ดังนั้น ต้องรอคิวนานกว่าจะได้รับงบประมาณใน
การพัฒนา และบางปีได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ

1.3 ด้านที่พัก

1.3.1 จุดแข็ง ในพื้นที่ที่มีที่พัก และสถานประชุมขนาดใหญ่มีบรรยากาศ
แบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โพธิ์วิซาลัย) โดยบ้านที่พักร้างเป็นบ้านดินตั้งอยู่ใน
สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ ชุมชนมีศักยภาพ และมีความพร้อมจัดที่พัก
สัมผัสวัฒนธรรมชนบทและวิถีชุมชน (homestay) บริการนักท่องเที่ยว

1.3.2 จุดอ่อน ในพื้นที่ไม่มีที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท และวิถีชุมชน
แม้ชาวบ้านมีความพร้อมด้านการดำเนินการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท แต่ชาวบ้าน
บางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจการจัดการที่พักสัมผัส วัฒนธรรมชนบท และวิถีชุมชน

1.3.3 โอกาส ความนิยมของนักท่องเที่ยวปัจจุบัน และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น
ที่มีต้องการพักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท และวิถีชุมชน และนักท่องเที่ยวต้องการร่วม
กิจกรรมทางวัฒนธรรม และกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตชุมชนผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ

1.3.4 อุปสรรค พื้นที่อำเภอใกล้เคียงมีการบริการที่พักสัมผัสวัฒนธรรม
ชนบท และวิถีชุมชน และที่พัก/โรงแรม

1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

1.4.1 จุดแข็ง สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานบางพื้นที่ที่มีความสะดวก และมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ร้านอาหารมีอาหารท้องถิ่นไว้บริการ นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทป้ายสื่อความหมายในบางแหล่งท่องเที่ยว มีการเล่าเรื่องความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการสร้างมูลค่า หรือ เป็นการสร้างสิ่งดึงดูดใจต่อการเดินทางท่องเที่ยว

1.4.2 จุดอ่อน บางตำบลมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่สมบูรณ์ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สะดวกในการเดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย และประวัติแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่มี และ/หรือมีสภาพเก่า บางแห่งมีเฉพาะภาษาไทย และในบางพื้นที่ขาดการเล่าเรื่องของแหล่งท่องเที่ยว ทั้ง ๆ ที่มีเรื่องเล่าเป็นประวัติ และความเป็นมาที่น่าสนใจ หรือ ของที่ระลึกการท่องเที่ยวยังได้้นำเรื่องเล่ามาเป็นส่วนหนึ่งของสินค้าที่ระลึก หากนำมาจะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับตัวผลิตภัณฑ์

1.4.3 โอกาส จังหวัดมีนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของแต่ละอำเภอ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน รวมถึงนักท่องเที่ยวด้วย

1.4.4 อุปสรรค การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใช้งบประมาณสูง และเป็นงบประมาณจากส่วนกลาง ดังนั้น ต้องรอคิวนานกว่าจะได้รับงบประมาณในการพัฒนา และบางปีได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ

1.5 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.5.1 จุดแข็ง มีกิจกรรมการท่องเที่ยวฯ มีหลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับเรียนรู้ธรรมชาติ วัฒนธรรม และประเพณี กิจกรรมการประกอบอาชีพ

ของชุมชน เป็นต้น สามารถตอบสนองความต้องการ และเป็นสิ่งดึงดูดใจกับนักท่องเที่ยว หลายช่วงวัยให้เลือกเดินทางท่องเที่ยว และเลือกเข้าร่วมกิจกรรม

1.5.2 จุดอ่อน ขาดผู้ประสานงานระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เจ้าของภูมิปัญญา เพราะการบริการการท่องเที่ยวควรเป็นการบริการ ณ จุด ๆ เดียว เพื่อลดขั้นตอน และเพิ่มเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงขาดทำการตลาด และการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายตามช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ

1.5.3 โอกาส พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเปลี่ยนจากการเยี่ยมชมพื้นที่อย่างเดียว หรือ ซื้อสินค้าที่ระลึกอย่างเดียวแล้วเดินทางออกนอกพื้นที่ เปลี่ยนเป็นนักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อรับประสบการณ์ตรงการท่องเที่ยว และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชน หรือ ผู้จัดการท่องเที่ยวออกแบบกิจกรรมสามารถนำเสนอ หรือ สื่อไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้สะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่ายมากขึ้น เพราะปัจจุบันมีเทคโนโลยี และ social media ที่สะดวกต่อการนำเสนอข้อมูล

1.5.4 อุปสรรค พื้นที่ใกล้เคียง และพื้นที่เชื่อมโยงมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน ดังนั้น เพื่อสร้างจุดเด่นของพื้นที่ต้องนำอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่มาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.6 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.6.1 จุดแข็ง ชุมชนมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ การรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง บางพื้นที่มีผู้นำชุมชน มีปราชญ์ชาวบ้านที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว และมีศักยภาพที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี

1.6.2 จุดอ่อน การมีส่วนร่วมในชุมชนยังไม่ครอบคลุมทุกตำบล และพื้นที่ช่องแหล่งท่องเที่ยว ส่วนที่ยังขาด และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสานต่อสืบทอดกิจกรรม ประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น คือ เยาวชน วัยรุ่น แต่เยาวชนในพื้นที่ไม่มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นชุมชนการท่องเที่ยว

1.6.3 โอกาส ในพื้นที่มีหน่วยงานภาครัฐบาลส่งเสริมการสร้างเครือข่าย และการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนส่งนักวิชาการเข้ามาเพิ่มพูนทักษะความรู้ต่อยอด ประยุกต์องค์ความรู้ให้สามารถนำเสนอเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

1.6.4 อุปสรรค พื้นที่ใกล้เคียง และพื้นที่เชื่อมโยงขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ความสำเร็จของการท่องเที่ยวนอกจากแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สวยงาม และน่าสนใจ สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายแล้ว นอกจากนี้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากพันธมิตรบริเวณโดยรอบ หรือพันธมิตรที่ประกอบธุรกิจ หรือ กิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยวจึงจะทำให้การจัดการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

1.7 ด้านการจัดการ

1.7.1 จุดแข็ง พื้นที่ในบางพื้นที่มีการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจกรรมชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม มีระบบการจัดการแบ่งการผลิตสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวตามกลุ่มสมาชิกอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ มีรูปแบบการจัดการที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่สามารถเป็นแบบอย่างได้เป็นอย่างดี เป็นต้นแบบในพื้นที่หลายแหล่ง ได้แก่ วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ศูนย์วิจัย และพัฒนา ประมงน้ำจืดสระแก้ว เป็นต้น

1.7.2 จุดอ่อน องค์ความรู้บางส่วนไม่ได้รับการถ่ายทอดต่อรุ่นเยาวชน ได้แก่ การทอผ้า การทำเครื่องเบญจรงค์ เป็นต้น เพราะวัยรุ่นส่วนใหญ่จบการศึกษา

แล้วไปทำงานต่างจังหวัด และผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านไม่ก่อให้เกิดรายได้เท่ากับการทำงานบริษัท หรือ งานโรงงาน ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่มีหลากหลาย และสามารถจัดทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้ แต่ขาดการรวบรวม จัดการฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นได้สะดวก และง่าย นอกจากนี้ เจ้าของภูมิปัญญาส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ขาดการเล่าเรื่องราว ประวัติ ประวัติศาสตร์ในสินค้าที่ระลึกการท่องเที่ยว ส่วนด้านการจัดการการตลาดขาดการประชาสัมพันธ์ การทำการตลาด และการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้ และทราบ ขาดศูนย์การประสานงาน หรือ การติดต่อระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวกับชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐบาลกับชุมชน บางส่วนขาดการประสานงานการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

1.7.3 โอกาส นโยบายหน่วยงานภาครัฐบาลระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศให้การสนับสนุน ส่งเสริมการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนทำให้เกิดรายได้บนพื้นฐานของความยั่งยืน ได้แก่ หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล สินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ มีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนการสืบทอดภูมิปัญญาในพื้นที่ ได้แก่ มูลนิธิศูนย์ศิลปาชีพฯ มาส่งเสริมการทอผ้าไหม ประดิษฐ์ลวดลายทอผ้า รับซื้อผ้าทอที่ทอสำเร็จแล้ว เป็นต้น

1.7.4 อุปสรรค ค่านิยมหลักของสังคมชนบท คือ ส่งให้ลูกหลานเรียนต่อนอกพื้นที่ และเข้าทำงานในบริษัท มากกว่าเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และทำงานในพื้นที่บ้านเกิด จึงทำให้ไม่เกิดการสืบทอดภูมิปัญญา และการถ่ายทอดการผลิต

สินค้าของชุมชน เพราะรายได้ที่เกิดจากการทำงานบริษัท หรือ โรงงานมีรายได้
ที่มากกว่า และมีความต่อเนื่องทุกเดือน

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอพัฒนานคร
จังหวัดสระแก้ว โดยสร้างจากผลการวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว
เชิงประสบการณ์ เพื่อให้พื้นที่อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เป็นจุดหมายปลายทางของ
การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ผู้วิจัยจึงได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา 7 ด้าน มีดังนี้

2.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจ

2.1.1 พัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วม
ร่วมในกิจกรรม อาจจะเป็นการมีส่วนร่วมตลอดกิจกรรมของการท่องเที่ยว หรือ
เป็นกิจกรรมเพียงบางส่วนของท่องเที่ยวตามความเหมาะสมของทักษะ และเวลา
การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

2.1.2 พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้กับโรงเรียนในพื้นที่ให้จัดการเรียนการ
สอนการผลิตสินค้า และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างกิจกรรมปลูก
จิตสำนึกในการอนุรักษ์ และสืบทอดประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เยาวชน

2.1.3 พัฒนารูปแบบของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวให้ตรงตามความ
ต้องการของนักท่องเที่ยว และพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย

2.1.4 การจัดการท่องเที่ยว การผลิตสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวต้อง
นำการเล่าเรื่อง ประวัติศาสตร์มาใช้เป็นสัญลักษณ์ หรือ ความเป็นมาของสินค้าทางการ
ท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์ และโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

2.1.5 การซ่อมแซม และปฏิสังขรณ์โบราณสถาน หรือ สิ่งก่อสร้างทาง
ประวัติศาสตร์ต้องอยู่ในการดูแล และควบคุมของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ

2.2 ด้านการเข้าถึง

2.2.1 พัฒนา หรือ เพิ่มเส้นทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว โดยเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในตำบลต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง

2.2.2 ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว/พื้นที่จัดรถบริการรับส่งนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการบริการการขนส่ง และเดินทางแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ อาจคิดเป็นค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว

2.2.3 เพิ่ม และพัฒนาช่องทางการสื่อสารข้อมูลการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ประเพณี เทศกาลต่าง ๆ ในแต่ละเดือน รวมถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่ง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้น/เข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก

2.2.4 เพิ่มเติมข้อมูลการท่องเที่ยวของอำเภอวัฒนานครให้ทันสมัย เป็นข้อมูลปัจจุบันอยู่เสมอ และจัดทำข้อเอกสารในรูปแบบออนไลน์ social media หรือ รูปแบบเอกสาร หรือ เส้นทางทางการท่องเที่ยว แจกตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางท่องเที่ยว

2.3 ด้านที่พัก

2.3.1 จัดการอบรม และให้ความรู้เรื่องจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท และวิถีชุมชน (homestay) ให้กับชาวบ้านในชุมชน

2.3.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวบ้านในชุมชนจัดที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทเพื่อไว้รองรับนักท่องเที่ยว

2.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

2.4.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่เพื่อ

การใช้ประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ และเพื่ออำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวเชิง
ประสบการณ์

2.4.2 จัดทำป้ายสื่อความหมายอธิบายประวัติศาสตร์ของแหล่ง
ท่องเที่ยว โบราณสถาน และโบราณวัตถุในทุก ๆ แหล่งท่องเที่ยว หรือ ทุกสถานที่
โดยจัดทำ 2 ภาษา หรือ 3 ภาษาตามความเหมาะสม ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาจีน
ภาษาอังกฤษ หรือ ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

2.4.3 อบรมเยาวชนในพื้นที่ให้ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์นำนักท่องเที่ยว
ชมแหล่งท่องเที่ยว และเป็นผู้สาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เพื่อเป็นการ
สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และสืบทอดประเพณี วิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ
กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่สู่เยาวชน

2.5 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.5.1 จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในตำบล อำเภอ และ
พื้นที่เชื่อมโยง โดยเน้นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม จำแนกเป็นการ
ท่องเที่ยวรายบุคคล แบบกลุ่ม แบบครอบครัว เพื่อสร้างทางเลือกให้นักท่องเที่ยว

2.5.2 จัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในรูปแบบของการเหมา
รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว พักแรม ค่าอาหาร เป็นต้น
รวมถึงการจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบแยกรายการท่องเที่ยว และ
ค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นข้อมูล และอำนวยความสะดวกตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

2.5.3 ออกแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติจริงกับเจ้าของภูมิปัญญา

2.5.4 พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวใช้เวลา

ท่องเที่ยวในพื้นที่ได้นานที่สุด โดยมีโปรแกรมให้นักท่องเที่ยวเลือกหลากหลายตามระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวต้องการ

2.6 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.6.1 สร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง รวมถึงสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจอำนวยความสะดวกต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

2.6.2 จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน หรือ รวมกลุ่มวิชาชีพ เพื่อพบปะหารือเกี่ยวกับการผลิต พัฒนา การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทางการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในชุมชน

2.7 ด้านการจัดการ

2.7.1 จัดการอบรม และให้ความรู้เรื่องจัดการการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในชุมชน

2.7.2 จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนที่รวมกลุ่มของผู้ประกอบการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

2.7.3 จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบบริการเบ็ดเสร็จในชุมชน

2.7.4 จัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในชุมชน พร้อมทั้งเผยแพร่ต่อสาธารณชน และนักท่องเที่ยวให้สามารถสืบค้นได้อย่างสะดวก รวมถึงการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา

2.7.5 จัดทำประวัติ เรื่องเล่าของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ทุกกิจกรรม โดยเขียนข้อมูลลายลักษณ์อักษรไว้เป็นเอกสารอ้างอิงจากรุ่นสู่รุ่น และตัดความสั้น ๆ เพื่อเผยแพร่ประวัติความเป็นมาติดกับสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยว

หรือเล่าเรื่องให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ เป็นการนำเสนออัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น และสร้างความแตกต่างในกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.7.6 ร่วมกันกำหนดแผนระยะสั้น ระยะยาวการจัดการการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนไม่ทำลายระบบนิเวศชุมชน และการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.7.7 นำเครื่องมือทางการตลาดมาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.7.8 กำหนดปฏิทินการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์อำเภอวัฒนานคร ในแต่ละเดือน และจัดงานท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ประจำปี โดยนำเสนอข้อมูลผ่าน ระบบสารสนเทศ Social Media หรือ รูปแบบอื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึง ข้อมูลได้ง่าย และสะดวก

สรุปและอภิปรายผล

การสำรวจทรัพยากรการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว พบว่า มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายที่ กระจายอยู่ตามตำบลต่าง ๆ ผู้วิจัยจำแนกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิ อ่างเก็บน้ำ คลองโบราณ สวนป่าชุมชน น้ำตก เขื่อนเก็บน้ำ สถานีเพาะเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำ โครงการพระราชดำริ อุทยานแห่งชาติ และเทศกาลดูผีเสื้อ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะอำเภอวัฒนานครเป็นพื้นที่ เกษตรกรรม และภูมิประเทศบางส่วนมีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและมีค่า มีสภาพธรรมชาติและเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ ที่ สวยงาม สอดคล้องกับรายงานของ Meteorological Department; Service Center

Whathana Nakorn District, 2016; Srakaew Provincial Office, 2016; Natural Resource and Environmental Office, 2016 พบว่า มีทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ พื้นที่เพาะปลูก อ่างเก็บน้ำ สวนป่าชุมชน น้ำตก เขื่อนเก็บน้ำ โครงการพระราชดำรินงานเทศกาลต่าง ๆ 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช วันที่ระลึกสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อาณาจักรขอมโบราณ และอารยธรรมขอม ทั้งนี้ เป็นเพราะในอดีตพื้นที่อำเภอวัฒนานครเป็นพื้นที่ที่สมเด็จพระเจ้าเสด็จมาประทับในการทำสงคราม ประมาณปี พ.ศ. 2136 สอดคล้องกับรายงานของ ศูนย์บริการอำเภอวัฒนานคร (2559) พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ได้แก่ สถานที่ที่สมเด็จพระนเรศวรใช้เป็นเส้นทางเดินสงครามฯ มีโบราณสถานของอาณาจักรขอมโบราณ 3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชน ได้แก่ การทอผ้าไหม การทำเครื่องเบญจรงค์ การผลิตข้าวหลาม ประเพณีบุญกลางบ้าน บุญสักการะ พระบรมสารีริกธาตุ และประเพณีแห่หลวงพ่อขาว วัฒนธรรม ปราสาทบ้านน้อยห้วยพะโย โปสถ์โบราณ วัดพุทธนิสาร ศูนย์ภูมิปัญญาชุมชน วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะอำเภอวัฒนานครเป็นพื้นที่สังคมเกษตรกรรม มีวิถีแบบชนบทแบบดั้งเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากเดิมมากนักจึงเป็นที่พื้นที่มีศิลปวัฒนธรรมตามบริบทของสังคมเกษตรกรรม สอดคล้องกับรายงานของ Department of the Interior, 2016; Service Center Whathana Nakorn District, 2016 ; Bodhivijalaya Srinahkarinwirot University, 2016 ที่ระบุว่า อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว มีประเพณี และวิถีชุมชนที่หลากหลาย ได้แก่ ประเพณีเพื่อเสริมความสามัคคีและความสามัคคีในชุมชนประจำปี ประเพณีบุญกลางบ้าน

การนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ประเพณีแห่หลวงพ่อบ่าว วิถีชีวิตในอดีต การดำรงชีพด้วยสังคมเกษตรกรรม การทำเครื่องจักรสาน และการทอผ้าใช้ในครัวเรือน การถนอมอาหาร การเผาข้าวหลาม เป็นต้น

ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว พบว่า ประชาชนในพื้นที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีอัธยาศัยที่เป็นมิตร มีแหล่งประวัติศาสตร์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายทั้งที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชุมชน มีแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ได้ และมีความพร้อม เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีเส้นทางเข้าถึงที่สะดวกสบาย มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง รวมถึงชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม บางพื้นที่มีผู้นำชุมชน มีปราชญ์ชาวบ้านที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ มีศูนย์การศึกษา ที่เป็นต้นแบบในพื้นที่หลายแห่ง ทั้งนี้ เป็นเพราะอำเภอวัฒนานครเป็นพื้นที่เขตชนบทสังคมเกษตรกรรมผู้คนจึงมีจิตใจโอบอ้อมอารีเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูง เป็นสันกั้นน้ำ สอดคล้องกับรายงานของ Department of the Interior, 2016; Service Center Whathana Nakorn District, 2016 พบว่า จังหวัดสระแก้วเป็นแหล่งการเกษตร มีแหล่งประวัติศาสตร์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีประวัติศาสตร์ประเพณีของชุมชนที่สืบทอดมายาวนาน รวมถึงมีวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกับวิถีชีวิตดั้งเดิมในอดีต เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังคงเป็นสังคมเกษตรกรรม ส่วนโอกาสในการพัฒนาพบว่า ชาวบ้านบางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่ครอบคลุมทุกตำบล องค์ความรู้บางส่วนไม่ได้ถ่ายทอด

สู่เยาวชนในพื้นที่ บางพื้นที่ยังขาดป้ายสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ชุมชนบางชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ในพื้นที่ไม่มีที่พัก สัมผัสวัฒนธรรมชนบท และวิถีชุมชน บางเส้นทางบางพื้นที่ขาดการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว และขาดการทำการตลาด และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะชาวบ้านยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว ไม่คุ้นกับบุคคลอื่นต้องมาอยู่ร่วมกับชาวบ้านที่บ้าน กลุ่มผู้ทอดผ้า ผู้ผลิตหัตถกรรมท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นวัยสูงอายุเป็นการทำอาชีพเสริมจากการเกษตร ส่วนวัยรุ่นจะเรียนหนังสือต่างถิ่น และเข้าทำงานบริษัทเมื่อจบการศึกษา การติดต่อประสานความร่วมมือทำเฉพาะกลุ่มเครือญาติ และบุคคลที่สนิท การสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่นักท่องเที่ยวต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน หรือกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน สอดคล้องกับวิจัยของ Darsree, 2014 พบว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควรให้ชุมชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tawornsil, 2009; College of Social Communication Innovation, 2013 ที่ระบุว่า ควรพัฒนาส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จังหวัดสระแก้วให้มีหลายรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tawornsil, 2009 พบว่า 1) หน่วยงานภาครัฐบาล เอกชน และชุมชนควรร่วมกันในการบริหารจัดการ และสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว 2) ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ 3) มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการท่องเที่ยว 4) ควรพัฒนาบุคลากรด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้วพบว่า มีประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนา 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านแหล่ง

ท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจ โดยพัฒนากิจกรรมให้นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วม
สร้างหลักสูตรการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนได้เรียน และสืบทอด
พัฒนาของที่ระลึกการท่องเที่ยวให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และเพิ่ม
เรื่องเล่าในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว รวมถึงการซ่อมแซมโบราณสถาน แหล่งโบราณคดี
2) ด้านการเข้าถึง โดยพัฒนาเส้นทาง และเส้นทางเชื่อมโยง ปรับปรุงข้อมูลแหล่ง
ท่องเที่ยวให้เป็นปัจจุบัน 3) ด้านที่พัก พัฒนาที่พักแบบสัมผัสวิถีชนบท และส่งเสริมให้
ชาวบ้านจัดที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนา
โครงสร้างพื้นฐาน จัดทำป้ายสื่อความหมายภาษาอังกฤษ และภาษาที่นักท่องเที่ยว
กลุ่มเป้าหมายเข้าใจ 5) จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่
นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม พัฒนาโปรแกรมให้หลากหลายตามช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมาย
6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวทั้งภายในชุมชน และ
ภายนอกชุมชน และ 7) ด้านการจัดการ จัดทำฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
จัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ จัดอบรมเรื่องการออกแบบกิจการการ
ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ออกแบบโปรแกรมการตลาด และการส่งเสริมการตลาดให้
กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย และจัดงานเทศกาลการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมพิเศษ
กระตุ้นการท่องเที่ยวในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chinchote and Juntuk,
2016 พบว่า การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวที่เปิด
โอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรม ต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ
การท่องเที่ยว ชุมชน หรือ การรวมกลุ่มของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การพัฒนา
กิจกรรมการท่องเที่ยว หรือ สินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยว และพัฒนาการสื่อสาร
การส่งเสริมการตลาดเพื่อให้การรับรู้การท่องเที่ยวเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยว

กลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Singtrakul and Sermkarndee, 2013 พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านแหล่งท่องเที่ยวควรสร้างจุดเด่นของพื้นที่ที่โดยนำธรรมชาติมาเสนอเป็นจุดขาย ปรับปรุงความสะอาด และภูมิทัศน์ให้สวยงามและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่นักท่องเที่ยวและชาวบ้าน ด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยว ควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก จัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้ และเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความพร้อมทางการท่องเที่ยว ควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก จัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติและวัฒนธรรมและจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dechum, 2013 พบว่า การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมต้องการค้นหาอัตลักษณ์ และทำความเข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรม โดยการสร้างความโดดเด่น และความแตกต่างของกิจกรรม เน้นการเสริมสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การปรับเปลี่ยนกลวิธีในการพัฒนาตลาด การสื่อสารการตลาด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เพื่อให้อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ผู้วิจัยจึงได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนา 7 ด้าน มีดังนี้

1.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยการซ่อมแซม และปฏิสังขรณ์โบราณสถาน และออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม พัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการสอนในโรงเรียนเป็น

การสืบทอดประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เยาวชน การผลิตสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวให้นำเรื่องเล่าของท้องถิ่นผู้เข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือ ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มมูลค่า

1.2 ด้านการเข้าถึง เพิ่มเส้นทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว เชื่อมโยงระหว่างในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง เพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวอื่น ๆ และปรับปรุงเว็บไซต์ให้เป็นปัจจุบัน

1.3 ด้านที่พัก ให้ความรู้จัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท และวิถีชุมชนกับชาวบ้านในชุมชน และส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนจัดที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบทเพื่อไว้รองรับนักท่องเที่ยว

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ เพิ่มป้าย หรือ ข้อความสื่อความหมายมากกว่า 1 ภาษา รวมถึงอบรมเยาวชนทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์

1.5 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เน้นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม จำแนกเป็นการท่องเที่ยวรายบุคคล แบบกลุ่ม แบบครอบครัว เพื่อสร้างทางเลือกให้นักท่องเที่ยว และจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย

1.6 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนสร้างเครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ รวมถึงสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการธุรกิจอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน หรือ รวมกลุ่มวิชาชีพ เพื่อพบปะหารือเกี่ยวกับการผลิตพัฒนา การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึกทางการท่องเที่ยว

1.7 ด้านการจัดการ จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแบบบริการเบ็ดเสร็จ

จัดทำฐานข้อมูลท่องเที่ยว เผยแพร่ต่อสาธารณชนให้นักท่องเที่ยวสืบค้นสะดวก ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน จัดทำประวัติ เรื่องเล่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ทุกกิจกรรม เป็นลายลักษณ์อักษร ตัดความสั้น ๆ มาติดกับสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยว หรือ เล่าเรื่องให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ โดยนำเสนออัตลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น และสร้างความแตกต่างในกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการนำเครื่องมือทางการตลาดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเจาะลึกการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวแต่ละประเภท/กิจกรรม/แหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมได้เรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.2 ศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และความต้องการการฝึกอบรม หรือ พัฒนาทักษะผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจที่สนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

2.3 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

2.4 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน การอนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มเยาวชนในชุมชน

References

Bodhivijalaya Srinahkarinwirot University. (2016). *Culture and art*. Retrieved from <http://bodhi.swu.ac.th>. [in Thai]

Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

College of Social Communication Innovation. (2013). *Guidelines for integrated marketing communication in promoting cultural tourism, Wangsombun District, Srakaew Province*. Bangkok: College of Social Communication Innovation Srinakharinwirot University. [in Thai]

Darsree, P. (2014). *A survey on the quality of ecological tourism sites in Pang Sida National Park, Srakaeo Province*. Retrieved from www.gstm.nida.ac.th/jitt/images/57_2-2.pdf. [in Thai]

Department of the Interior. (2016). *Report of Srakaew Province: Bueng Burapa Frontier lush forest beautiful waterfall business quarter Thailand-Cambodia*. Retrieved From <http://103.28.101.10/briefprovince/filedoc/27000000.pdf>. [in Thai]

Foreign Market. Retrieved from www.etatjournal.com/web/0.

Jennings, G., and Nickerson, N. P. (2006). *Quality tourism experiences*. In G. Jennings and B. Weiler (Eds.), *Mediating meaning: Perspectives on brokering quality tourist experiences.*, pp. 294-310 Burlington, MA: Elsevier Butterworth Heinemann.

- Kotler, P. (2004). *Thailand's nation branding: A Study of Thai nation-brand equity and capabilities*. Retrieved from www.diva-portal.org/smash/get/diva2:126597/FULLTEXT01.pdf.
- Lumsdon, L. M. and Page, S. J. (2004). *Tourism and transport: Issues and agenda for the new millennium*. London: Elsevier.
- Meteorological Department. (2016). *Knowledgeable meteorology for agriculture of Srakaew Province*. Retrieved from www.arcims.tmd.go.th. [in Thai]
- Ministry of Tourism and Sports. (2015). Press conference of “Amazing Thai Taste 2015”. Retrieved from www.mots.go.th/ewt_news.php?nid=6349. [in Thai]
- Natural Resource and Environmental Office. (2016). *Information of Srakaew Province*. Retrieved from <http://sakaeo.mnre.go.th/sk1>. [in Thai]
- Perreault, W.D., Dorden, D.K., and Dordon, W.R., (1979). A Psychological classification of vacation lifestyles. *Journal of Leisure Research*, 9(1). 208-24.
[menu-read-web-etatjournal?catid=0&id=621](http://www.menu-read-web-etatjournal?catid=0&id=621).
- Phuriwat Dechum. (2013). Developing creative tourism: Conceptual framework to the practice for Thailand. *Silpakorn University Journal*, 33(2), 331-366. [in Thai]
- Piratt Chinchote and Therawat Juntuk. (2016). Management form of creative tourism of Suan Phueng. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(1), 250-268. [in Thai]
- Service Center Whathana Nakorn District. (2016). Source of tourism. Retrieved from www.amphoe.com/menu.php?mid=3&am=655&pv=61. [in Thai]

- Singsaktrakul, P. and Sermkarndee, P. (2013). Study of the potential and guidelines for developing conservative tourism of Ban Thung Ma Prang Community, Kuan Don District and Ban Toan Panun, Kuan Karong District, Satun Province. *Suthiparithat Journal*, 27(83), 97-112. [in Thai]
- Srakaew Provincial Office. (2016). Geographical liformation technology system of Srakaew. Retrieved from http://fgds.gistda.or.th/gi_srakaew. [in Thai]
- TAT Review Magazine. (2015). *Thai tourism scenario 2020*. Retrieved from www.etatjournal.com. [in Thai]
- Thanapol Tawornsil. (2009). *Guidelines for developing tourism in Srakaew Province*. (Master of Science Thesis). Bangkok: Graduate School Chulalongkorn University. [in Thai]
- Thansettakij Newspaper. (2016). *Thailand tourism 2016 makes the new statistics: Earning income of 2.23 trillion baht*. Retrieved from www.thansettakij.com/2016/01/08/25115. [in Thai]